

(Ne)Známi: MY verzus ONI

ISLAMOFÓBIA A XENOFÓBIA

STRACH Z NEZNÁMEHO A/ALEBO NEZNÁMYCH

VZDELÁVACÍ MATERIÁL Č. 4

ISLAMONLINE.sk

Vzdelávací materiál (Ne)Známi: MY versus ONI je zameraný na prierezové témy: rozvoj prosociálneho správania (identita, atribúcia, pozitívne hodnotenie, empatia), multikultúrna výchova a ľudské práva. Zostavila a vydala: Islamská nadácia na Slovensku, 2020. Fotografie: public domain.

Projekt (Ne)Známi susedia je realizovaný s finančnou podporou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky v rámci dotačného programu na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie. Za obsah zodpovedá výlučne Islamská nadácia na Slovensku (INS).

02

TÉMA: STRACH Z NEZNÁMEHO

Cieľová skupina: študenti a študentky stredných škôl / gymnázií vo veku 15 - 19 rokov / ich pedagógovia.

Predmet: história, náuka o spoločnosti, občianska náuka, psychosociálny tréning, spoločenskovedný seminár, triednická hodina.

Rozsah: 3 x 45 minút.

Materiál: počítač s pripojením na internet, projektor, pero a papier pre poznámky, vystrihnuté/vytlačené úryvky článkov z novín a časopisov na tému xenofóbie a islamofóbie.

V prípade záujmu: diskusia s moslimom/-kou o strachu a nenávisťných prejavoch v slovenskej spoločnosti a návšteva islamského kultúrneho centra v Bratislave.

CIEĽ AKTIVITY:

Prijímať a rešpektovať rozdiely a rozmanitosť, odmietnuť postoje a skutky, ktoré sú namierené proti ľudským právam, posilňovať toleranciu, podporovať interkultúrnu komunikáciu, diverzitu na školách a eliminovať konflikty.

03

MYSLITEĽŇA:

Alternatívna A.: ako spoločná debata celej triedy, pričom učiteľ kladie otázky do pléna.

Alternatívna B.: študenti/-ky sa rozdelia do 4-5 členných skupín, vytiahnu si dve otázky z nižšie uvedených a dostanú k dispozícii 15 minút na brainstorming, následne každá skupina odprezentuje svoje zistenia/názory k otázkam.

1. Čo znamená pojem “cudzie”?
2. Čo znamená pojem “naše”?
3. Máme strach z neznámych ľudí?
4. Ako sa prejavuje strach z cudzích?
5. Kde sa v nás berie strach podľa vás?
6. Aké druhy sociálnej nenávisti badáte v našej spoločnosti?
7. Aké sú príčiny xenofóbie?
8. Kto je xenofób?
9. Kto je rasista?
10. Posilňujú médiá nenávisť voči iným?
11. Ako sa prejavuje rasistické/xenofóbne správanie?
12. Poznáte “živého” moslima/-ku?
13. Kto je islamofób?

05

SLOVNÍK POJMOV

Xenofóbia je strach a nenávisť z voči cudzincom, alebo voči všetkému cudziemu (nepoznanému) – etymologicky má toto slovo pôvod v gréčtine a spája výrazy: **cudzinec / hosť** (*xenos*) a **strach / útek** (*phobos*). Je to neopodstatnený strach a nenávisť voči neznámemu a odlišnému.

Xenofóbny človek je ten, ktorý sa zvyčajne správa nenávisťne, alebo pohrdavo k odlišným ľuďom, predovšetkým k cudzincom, bez zjavného dôvodu alebo racionálneho vysvetlenia.

Xenofóbia môže mať **dva rôzne smery**. Prvým je nenávisť zameraná voči skupine populácie, ktorá sa vyskytuje v spoločnosti a druhým smerom je xenofóbna kultúra zameraná na nenávisť voči kultúrnym prvkom spoločnosti.

Xenofóbia prichádza z obavy (strachu) a z nej vyplývajúcej nenávisti spravidla voči všetkému čo prichádza z cudziny, alebo čo má pôvod mimo vlastnej sociálnej skupiny, vlastného kmeňa, národa a podobne. Objavuje sa vtedy, ak je spoločnosť (jednotlivec) konfrontovaná s neznámym.

Xenofóbia vzrastá, keď sa sociálne útvary ocitajú v sociálnej, ekonomickej či politickej kríze – cudzie, sa stáva obetným baránkom ako „lahko“ definovateľný pôvodca problémov.

Xenofóbia je zvyčajne spätá so **zakomplexovanosťou**; xenofóbnych ľudí provokuje, dráždi odlišný človek už tým, že existuje, že si dovoľuje líšiť sa od nás.

Xenofóbia je základom **rôznych druhov sociálnej nenávisti**, ako antisemitizmu, rasizmu, šovinizmu, nacionalizmu a fašizmu – klasické vymedzenie.

05

Xenofóbia má svoje symbolické prejavy: demagógia, verbálne prejavy nenávisti – politické programy a politiky, rôzne podoby fyzického násilia – likvidácia objektu nenávisti.

Najčastejšie je namierená voči izolovanej menšine, ktorá má výraznejšie rozlišovacie znaky (fyzické, jazykové, profesionálne, náboženské a iné).

Islamofóbia je neopodstatnený strach, nenávisť alebo predsudky namierené voči islamskému náboženstvu alebo vo všeobecnosti voči moslimom.

Islamofóbia a rasizmus sú čiastočne sa prekrývajúce javy, ALE islamofóbia a rasizmus nie sú to isté predovšetkým z dôvodu, že náboženstvo nie je rasa.

Islamofóbia je neologizmus (novovytvorené slovo alebo slovné spojenie na pomenovanie nového javu), pričom:

- Oxfordský slovník anglického jazyka pojem definuje ako: „intenzívna nechúť alebo strach z islamu, najmä ako politickej sily; nepriateľstvo alebo predsudky voči moslimom,“
- 1910 islamophobie Alain Quellien ním popisuje „predsudok voči islamu, ktorý je rozšírený medzi národmi západnej a kresťanskej civilizácie“
- 1976 článok Georges Chahati Anawati
- 90. roky 20. storočia ako arabský ruhāb al-islām (fóbia z islamu).

AKTIVITA 1: TÁTO VLASTĽ NIE JE PRE MOSLIMOV

Zadanie pre kritické a argumentačné čítanie:

Šírenie strachu z islámu a moslimov boli jedným z kľúčovým motívov kampane Štefana Harabina a jeho „tímu“. Hlavným motívom kampane bolo „zachovanie normálneho Slovenska“. Nenormálnosť, ktorá podľa Harabina ohrozuje suverenitu Slovenskej republiky, má viacero podôb a jednou z nich je práve islám a migranti. O Slovensku strana píše, ako o mieste, kde „sú si všetci ľudia rovní a nedelia sa na ‚našich‘ a ‚nenašich‘“. Avšak to jej nebránilo, aby v zamýšľanom „referende“ o charaktere a budúcnosti Slovenska sugestívne brojila proti niektorým častiam slovenskej spoločnosti – vrátane moslimskej komunity na Slovensku. Jedna z otázok v internetovom dotazníku strany napríklad znela:

„Súhlasíte s tým, aby Slovensko v súvislosti s migráciou podporovalo aj iné vierovyznania, napríklad moslimské?“

07

Pod otázkou je uvedený tento vysvetľujúci popis:

„Väčšina migrantov, ktorí sa skôr či neskôr budú presúvať do Európy, sú moslimovia. Ako dokazuje prax v Nemecku, Francúzsku či ďalších západných krajinách, **migranti vytvárajú uzatvorené komunity a dožadujú sa okrem iného aj podpory svojej viery. Náš štát by tak zrejme prispieval aj na budovanie mešít a podporu týchto aktivít.** Chceme na Slovensku, ktoré bolo historicky vždy kresťanské, posilňovať iné vierovyznania? Sme presvedčení, že národy so svojou kultúrou a vierovyznaním by mali žiť tam, kde žijú oddávna. Prax ukázala, že **takto odlišné entity sa nedokážu úspešne prepojiť, čo vytvára konflikty.** Slovensko musí zostať kresťanskou krajinou!

08

Otázky k diskusii / kritické a argumentačné myslenie k téme:

- Je to v súlade s ľudskými právami?
- Je to oprávnená výstraha pred moslimami alebo skôr zavádzajúca, strach šíriaca?
- Máme na Slovensku mešitu?
- Je islám štátom uznaným náboženstvom?
- Príslušníci akých iných vierovyznaní žijú na Slovensku?
- Majú svoje svätostánky?
- Čo ak sú moslimovia slovenskými občanmi a toto je ich vlasť, kam by sa mali odsťahovať?
- Akú taktiku komunikácie by ste zvolili: konflikt alebo dialóg?
- Poznáte úspešných moslimov?

(Inšpirácie: **Zeina Nassar**, nemecká šampiónka v boxe, **Muzoon Almellehan**, veľvyslankyňa dobrej vôle UNICEF, **Mohamad Salah**, pôvodcom z Egypta, hráč Liverpoolu, **Karim Mostafa Banzema**, francúzsky futbalista Real Madrid-u francúzskeho národného tímu, **Khabib Nurmagomedov**, majster bojových umení)

AKTIVITA 2: HOAX VERZUS FAKT

Zadanie na čítanie:

Od reprezentantov strany Ľudová strana Naše Slovensko sme si už zvykli na rôzne bizarné prepojenia skutočných a fiktívnych hrozieb. Týždeň pred Štedrým večerom mali Kotlebovci stretnutie s občanmi mesta Vráble (december 2019). Zo tohto predvolebného mítingu následne zverejnili krátke video s názvom „Nikdy nedovoľíme, aby zo Slovenska urobili multikultúrny chliev aký je na západe!“

Pointou videa bolo šírenie hoaxu, ktorý sa týkal údajnej hrozby zákazu Vianoc. Vraj sa tak už dnes deje v Nemecku, kde údajne nekresťanskí občania tamojších miest tlačia na samosprávy, aby obmedzovali či rovno zakazovali slávenie Vianoc. „A ja sa pýtam, či sa naozaj chceme dostať do toho stavu, že Únia a všetci tí imigranti, ktorí sa natahajú a potom sú poslanci, budú rozhodovať o tom, že nám budú zakazovať naše vianočné stromčeky,“ agitoval Marián Kotleba.

10

Kotlebovci, verní svojej tradícii šíriť mýty o no-go zónach a ďalších hrozbách, ktoré číhajú na tradičné Slovensko a jeho tradičné hodnoty, sa pred voľbami spojili s viacerými stranami, z ktorých mnohé – hoc neznáme – sa taktiež zameriavajú na šírenie nenávisťi voči moslimom.

Premietnutie krátkeho videa s názvom **Verifikácia: Kontrola faktov je dôležitejšia ako kedykoľvek predtým** (Fact checking online is more important than ever).

Odkaz:

<https://www.youtube.com/watch?v=Ryjpu-NWYm8> (video je v anglickom jazyku).

Nasleduje spoločná diskusia.

AKTIVITA 3: TY SEM NEPATRÍŠ

Situácia: je poobedie, stmieva sa, plná električka, ľudia cestujú domov zo školy/práce, väčšinou unavení po celom dni.

Role pre študentov:

1. Starší xenofóbny pán, vek asi 70 rokov,
2. Vodič električky,
3. Moslimka v hidžábe,
4. Spolucestujúci:
  - odvážny Róm (zastane sa moslimky),
  - elegantná dáma v strednom veku (je bezprostrednou účastníčkou incidentu, no tvári sa, že jej sa to netýka),
  - mladá slovenská mamička s dieťaťom v kočíku (zo strachu vystúpi na najbližšej zastávke),
  - 50-ročný pán v pracovnom odevu známeho obchodného reťazca,
  - mladík (príslušník krajnej pravice),
  - študentka práva s dredmi,
  - profesionálny peer-mediátor na konflikty a
  - novinár mainstreamového média.

12

Úloha: na základe rozdelených rolí skúste zahrať nasledovnú situáciu, na prípravu máte 10 minút:

Ste svedkami slovného útoku proti moslimke v hidžábe (moslimská šatka) v električke. Starší pán chrlí nenávistné a urážlivé výrazy na jej adresu, viackrát opakuje “špinavá Arabka”, “teroristka”, “ťahaj domov”, “treba ťa ukameňovať”. Vždy keď sa zdá, že skončil, znovu začína nové “kolo” urážok, niektorí sa do incidentu zamiešajú. Niektorí sa moslimky zastane, iný sa jej vyhráža zabitím. Ako sa zachovajú ostatní?

Ako by postupovali študenti sami za seba? Komu by udalosť nahlásili? Sú takéto prejavy nenávisťi dovolené alebo trestné?

13

KONKRÉTNE PRÍPADY ISLAMOFÓBIE NA SLOVENSKU:

Somálskej utečenkyni, ktorú v Bratislave opakovane napadli, bolo práve udelené ocenenie Biela vrana:

<https://www.islamonline.sk/2016/11/somalskej-utecenkyni-ktoru-v-bratislave-opakovane-napadli-bolo-prave-udelene-ocenenie-biela-vrana/>

V Bratislave bola napadnutá muslimka s kočíkom:

<https://www.islamonline.sk/2018/08/v-bratislave-bola-napadnuta-muslimka-s-kocikom-ktosi-ju-sotil-a-nadaval-jej/>

Extrémisti zaútočili na rodinu zo Saudskej Arábie v Bratislave:

<https://www.islamonline.sk/2015/06/syn-napadnutej-arabskej-rodiny-prehovoril-o-utoku/>

Odporúčaná prednáška, ktorá priamo nadväzuje na tento pracovný list s názvom „**Islamofóbia a xenofóbia: strach z neznámeho a/alebo neznámych,**” prednášajúci: PhDr. Jozef LENČ, PhD., politológa a vysokoškolského pedagóga na Univerzite Cyrila a Metoda v Trnave:

<https://www.islamonline.sk/neznami-susedia/>

14

Ďalší materiál k téme v slovenčine vytvorený v rámci medzinárodného projektu **Reflections-educating for critical thinking, inclusive societies and dynamic engagement**:

https://eduskills.plus/sk/modules/living_together/i_slamophobia

V prípade ďalšieho záujmu o zážitkové vyučovanie a informácie môžete kontaktovať:

Islamská nadácia na Slovensku (INS)

Obchodná 556/31

811 06 Bratislava - Staré Mesto

www.islamonline.sk

